

UNIVERSITETET I OSLO

SOS2001-Moderne sosiologisk teori

9. forelesning: hvordan vurderer vi den sosiale virkeligheten?

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

UNIVERSITETET I OSLO

Oversikt over forelesningen

- 1) Konstatering og vurdering
- 2) John Rawls

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

UNIVERSITETET I OSLO

1) Konstatering og vurdering

- Konstaterende versus vurderende spørsmål og svar: "er" versus "bør"
- Vurdering og begrunnelse:
- Nonkognitivism: ikke mulig å begrunne vurderinger
- Kognitivism: mulig å begrunne vurderinger
- - fundasjonalisme
- - refleksiv likevekt: Rawls

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

2) Rawls' normative intuisjoner

- Konsekvensialisme
- Humanisme
- Individualisme
- Egalitarianisme

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

2) Oversikt over Rawls' rettferdighetsteori

- A) Samfunnets basisstruktur
- B) Rettferdighetsprinsippene
- C) Begrunnelse

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

A) Samfunnets basisstruktur

- Institusjoner
- Basisinstitusjoner
- Designe rettferdig samfunn:
  - - global rettferdighetsteori
  - - fordelingsrettferdighet
- Premiss: pluralisme
- Svar: overlappende konsensus og "politisk" rettferdighetsteori

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

B) "Tynn" teori om det gode

- Fellesinteresser:
- 1) Rimelige personer: rettferdighetssans
- 2) Rasjonelle personer: fornuftig livsprosjekt

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

B) Sosiale primærgoder

- 1) Sivile og politiske basisrettigheter og friheter
- 2) Yrkesfrihet
- 3) Makt og sosial posisjon
- 4) Inntekt og formue
- 5) Sosiale grunnlaget for selvrespekt

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

B) 1: Frihetsprinsippet

- Hver person rett til system av grunnleggende rettigheter og friheter som er forenelig med at andre har tilgang til det samme systemet
- Sosialt primærgode: 1
- Flest mulig
- Forenelig med at alle har dem
- Formell tilgang
- Reell tilgang ("fair value")

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

B) 2a: Mulighetsprinsippet

- Sosiale posisjoner (primært yrkesposisjoner) åpne for alle og underlagt fair konkurransebetingelser
- Sosialt primærgode: 2
- Lik formell tilgang til sosiale posisjoner
- Lik reell tilgang til yrkesposisjoner: mulighetslikhet
- Ikke: krav om resultatlikhet

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

B) 2b: Ulikhetsprinsippet

- Sosiale og økonomiske forskjeller må gagne dem som har minst
- Sosialt primærgode: 3-5
- Sosiale og økonomiske forskjeller akseptable
- Men bare hvis de bidrar til at dem som har minst får mer

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

B) Prioriteringsregler

- Prinsipp 1 leksikalsk forrang fremfor 2
- Prinsipp 2a leksikalsk forrang fremfor 2b

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

C) Begrunnelse

- Kontrakteoretisk utgangspunkt: rasjonelt samtykke i "opprinnelig situasjon"
- Opprinnelig situasjon: velge rettferdighetsprinsipper bak "slør av uvitenhet": kjenner ikke:
  - - sosial posisjon
  - - naturlige evner
  - - motivasjon
  - - spesifikt livsprosjekt

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---

 UNIVERSITETET
I OSLO

C) Begrunnelse

- Ifølge Rawls velge 1 og 2a og 2b
- Fordi: vet ikke hvor selv havner så vil velge maximin-strategien (de som har det verst får det best mulig: kunne vært meg!)
- Alternativ: maximean-strategien (utilitarisme: maksimere gjennomsnittlig nytte/velferd)

Gunnar C. Aakvaag, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

---
